

**«6D030100 – «Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған
Абзалбекова Марал Тлеугабыловнаның «Қылмыстық процестегі сот шешімдерінің негізділігі және уәжділігі»
тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми**

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Сәйкес келеді
		1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету);	М.Т. Абзалбекованың «Қылмыстық процестегі сот шешімдерінің негізділігі және уәжділігі» тақырыбындағы диссертациялық зерттеуі Қазақстан Республикасында ғылымды дамыту мен құқықтық жүйені жетілдіруге бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың негізгі басымдықтарымен үйлеседі.
		2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);	
		3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	Зерттеу мазмұны Қазақстан Республикасының құқықтық жүйесін жетілдіруге бағытталған стратегиялық және салалық мемлекеттік құжаттармен өзара үйлеседі, атап айтқанда: Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат

		тұжырымдамасы, «Қазақстан – 2050» стратегиясы, 2029 жылға дейінгі ұлттық даму жоспары, сондай-ақ цифрлық трансформация, киберқауіпсіздік және жасанды интеллект салаларын дамытуға арналған тұжырымдамалармен сабақтас. Аталған диссертациялық жұмыс сот төрелігінің сапасын арттыруға, құқық үстемдігін нығайтуға және адам құқықтарын қорғау тетіктерін жетілдіруге бағытталған ғылым дамуының өзекті басымдықтарына жауап береді. М.Т. Абзалбекованың диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия айқындаған ғылымды дамытудың «Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер» бағытына толық сәйкес келеді.
--	--	--

2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Диссертациялық зерттеу қылмыстық процесс ғылымының дамуына елеулі үлес қосады. Жұмыста сот шешімдерінің негізділігі мен уәжділігі ұғымдарының құқықтық мәні, олардың қылмыстық іс жүргізу жүйесіндегі орны мен функциялары кешенді түрде зерделенген. Автор отандық қылмыстық-процессуалдық ғылымда алғаш рет сот актілерінің уәжділік деңгейін бағалауға арналған өлшемдік критерийлерді ұсынып, оларды теориялық тұрғыдан дәлелдейді. Бұл тұжырымдар сот шешімдерінің сапасын арттыруға, апелляциялық және кассациялық бақылау тетіктерін жетілдіруге, сондай-ақ сот төрелігінің ашықтығы мен болжамдылығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Зерттеу нәтижелері қылмыстық процесс теориясын тереңдетіп қана қоймай, сот шешімдерінің негізділігі мәселесін дербес ғылыми проблема ретінде қалыптастыруға ықпал етеді.
----	------------------------	--	--

3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі:	Диссертациялық жұмыс ізденушінің өз бетінше жүргізген ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижесі болып табылады. Зерттеудің құрылымы, ғылыми логикасы, тұжырымдары мен қорытындылары автордың дербес ғылыми ұстанымын және талдау қабілетінің жоғары деңгейін көрсетеді. Диссертацияда пайдаланылған дереккөздерге жасалған талдау, отандық және шетелдік тәжірибені салыстыру, сондай-ақ сот практикасына негізделген қорытындылар авторлық ғылыми пайымдаулар арқылы ұсынылған және механикалық көшіру белгілерін қамтымайды.
		1) жоғары;	
		2) орташа;	
		3) төмен;	
4.	Ішкі бірлік принципі	4) өзі жазбаған.	Зерттеу тақырыбының өзектілігі жеткілікті деңгейде әрі жан-жақты негізделген. Қылмыстық процестегі сот шешімдерінің негізділігі мен уәжділігі заңдылық пен әділ сот төрелігін қамтамасыз етудің маңызды шарттарының бірі болып табылады. Қазіргі кезеңде сот актілерінің сапасына қойылатын талаптардың
		4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:	
		1) негізделген;	
		2) ішінара негізделген;	
		3) негізделмеген.	

			күшеюі, сондай-ақ жоғары тұрған сот сатыларында шешімдердің жиі өзгертілуі немесе күшін жоюы бұл мәселенің ғылыми және практикалық маңызын арттырады. Автор қолданыстағы заңнамаға, сот тәжірибесіне және халықаралық стандарттарға сүйене отырып, тақырыптың өзектілігін дәйекті түрде дәлелдейді.
	4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:		Диссертациялық зерттеудің мазмұны таңдалған тақырыптың мәнін толық ашуға бағытталған және зерттеу пәніне қатысты өзекті мәселелерді кешенді түрде қарастырады. Жұмыс құрылымы ғылыми зерттеу талаптарына сай жүйеленіп, кіріспеден, негізгі бөлімдерден, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. Әрбір бөлім зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес құрылып, тақырыптың жекелеген қырларын дәйекті түрде ашуға мүмкіндік береді.
	1) айқындайды;		
	2) ішінара айқындайды;		
	3) айқындамайды.		
	4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:		Диссертациялық жұмыста айқындалған зерттеу мақсаты таңдалған тақырыптың мазмұны мен
	1) сәйкес келеді;		

		2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	ғылыми бағыттылығына толық сәйкес келеді. Зерттеу мақсатына қол жеткізу үшін қойылған міндеттер нақты, дәйекті және ғылыми тұрғыдан негізделген. Олар зерттеу пәнінің теориялық және практикалық аспектілерін жан-жақты қамтып, тақырыптың өзекті мәселелерін кешенді түрде қарастыруға мүмкіндік береді. Зерттеу барысында белгіленген міндеттердің әрқайсысы диссертацияның құрылымдық бөлімдерінде бірізділікпен қарастырылып, тиісті ғылыми тұжырымдар мен қорытындылар жасауға негіз болған. Жұмыстың мазмұны мақсат, міндеттер және алынған нәтижелер арасындағы өзара сабақтастықтың сақталғанын көрсетеді. Бұл өз кезегінде зерттеудің логикалық тұтастығын қамтамасыз етіп, автордың алға қойған ғылыми мақсатына қол жеткізгендігін айғақтайды. Сонымен қатар, диссертацияда қойылған міндеттердің зерттеу нысаны мен пәніне сәйкестігі
--	--	---	--

			сақталған, ал олардың шешімі ғылыми жаңалықтарды негіздеуге және зерттеу нәтижелерінің теориялық әрі практикалық маңызын айқындауға мүмкіндік берген. Жалпы алғанда, зерттеу мақсаты мен міндеттері жұмыстың мазмұнымен толық үйлесіп, диссертациялық зерттеудің ғылыми деңгейін және жүйелілігін көрсетеді.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:	Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен негізгі ережелері біртұтас логикалық жүйе құрайды. Теориялық талдау нәтижелері практикалық ұсынымдармен сабақтасып, қорытынды бөлімде жинақталған. Мұндай құрылым зерттеуді тұтас ғылыми еңбек ретінде қабылдауға мүмкіндік береді және оның ішкі бірлігін қамтамасыз етеді.
		1) толық байланысқан;	
		2) ішінара байланысқан;	
		3) байланыс жоқ.	
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	Диссертациялық жұмыста ұсынылған ғылыми жаңалықтар жеткілікті дәрежеде негізделіп, олардың ғылыми құндылығы теориялық және практикалық тұрғыдан дәлелденген. Автор зерттеу
		1) сыни талдау бар;	
		2) талдау ішінара жүргізілген;	

		3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	нәтижелерін бұрын қалыптасқан ғылыми көзқарастармен, отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерінде ұсынылған тұжырымдармен салыстыра отырып талдаған. Зерттеу барысында сот актілерінің негізділігі мен уәжділігін бағалауға қатысты ғылыми тәсілдер жүйеленіп, оларды қолданудың ерекшеліктері жан-жақты қарастырылған. Автор ұсынған бағалау критерийлері мен әдістемелік ұстанымдар қолданыстағы ғылыми көзқарастармен салыстырылып, олардың тиімділігі мен тәжірибеде қолданылу мүмкіндіктері негізделген. Сонымен қатар, диссертацияда ұсынылған тұжырымдар мен қорытындылар теориялық талдау нәтижелерімен қатар құқық қолдану тәжірибесіне сүйене отырып жасалған. Бұл зерттеу нәтижелерінің ғылыми негізділігін арттырып, ұсынылған ғылыми жаңалықтардың дербес ғылыми ізденістің нәтижесі екендігін көрсетеді. Жалпы алғанда,
--	--	---	--

			жұмыста ұсынылған ғылыми жаңалықтар зерттеу тақырыбының өзекті мәселелерін шешуге бағытталған және қылмыстық процестік құқық ғылымын одан әрі дамытуға белгілі бір үлес қосады.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?	Диссертациялық зерттеу нәтижесінде қол жеткізілген ғылыми қорытындылар мен қорғауға ұсынылған қағидалар ғылыми жаңалығымен ерекшеленеді. Зерттеу жұмысында қылмыстық процестегі сот шешімдерінің негізділігі мен уәжділігі мәселелері кешенді түрде талданып, олардың теориялық және практикалық мазмұны терең зерделенген. Сонымен қатар сот актілерінің уәжділік дәрежесін анықтауға бағытталған авторлық ғылыми көзқарастар мен бағалау өлшемдері ұсынылып, олардың ғылыми негізділігі дәлелденген. Автор зерттеу барысында аталған мәселелерді тек қолданыстағы заңнама тұрғысынан ғана емес, сондай-ақ құқық қолдану тәжірибесі мен заманауи ғылыми тұжырымдамалар аясында
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	

			қарастырған. Ұсынылған қорытындылар мен ұсыныстар бұрынғы ғылыми еңбектердегі көзқарастарды жай қайталаумен шектелмей, оларды жаңа ғылыми пайымдаулармен толықтырып, жетілдіруге бағытталған. Зерттеу нәтижелері Қазақстан Республикасының қылмыстық сот ісін жүргізу практикасының ерекшеліктерін ескере отырып қалыптастырылған және сот шешімдерінің сапасын арттыруға, олардың негізділігі мен уәжділігін қамтамасыз ету тетіктерін жетілдіруге ықпал етеді. Осы тұрғыдан алғанда, диссертацияда ұсынылған ғылыми қағидалар мен тұжырымдар теориялық және практикалық маңызы бар дербес ғылыми зерттеудің нәтижесі болып табылады.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?	Диссертациялық зерттеуде жасалған қорытындылар автордың дербес ғылыми ізденісінің нәтижесі болып табылады және ғылыми тұрғыдан өзіндік мазмұнымен ерекшеленеді. Олар қолданыстағы қылмыстық-
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	

			процестік заңнаманы, құқық қолдану тәжірибесін, отандық және шетелдік ғылыми еңбектерді кешенді зерделеу негізінде қалыптастырылған. Сонымен қатар зерттеу барысында жиналған және талданған эмпирикалық материалдар автор ұсынған тұжырымдардың негізділігін қамтамасыз етеді. Жұмыста берілген ғылыми қорытындылар сот шешімдерінің сапасын бағалау мәселесіне жаңа қырынан қарауға мүмкіндік береді. Автор сот актілерінің негізділігі мен уәжділігінің мазмұнын терең талдап, олардың заңдылықты қамтамасыз етудегі және әділ сот төрелігін жүзеге асырудағы рөлін жан-жақты ашып көрсеткен. Ұсынылған тұжырымдар қылмыстық процестегі сот шешімдерінің сапасын арттыруға бағытталған ғылыми көзқарастарды дамытуға және осы саладағы теориялық зерттеулерді толықтыруға ықпал етеді.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?	Диссертациялық жұмыста сот шешімдерінің сапасын арттыруға бағытталған ғылыми негізделген

		1) толығымен жаңа;	ұсыныстар мен практикалық маңызы бар тұжырымдар әзірленген. Автор сот актілерінің негізділігі мен уәжділігін бағалаудың ғылыми-әдістемелік тәсілдерін ұсынып, оларды құқық қолдану қызметінде пайдалану мүмкіндіктерін негіздеген. Сонымен қатар зерттеу нәтижелерін судьялардың кәсіби даярлығы мен біліктілігін арттыру үдерісінде, сондай-ақ оқу-әдістемелік қызметте қолдануға қатысты нақты ұсынымдар берілген. Жұмыста ұсынылған ғылыми шешімдер зерттеу барысында алынған нәтижелермен өзара сабақтасып, теориялық және практикалық тұрғыдан жеткілікті дәрежеде негізделген. Автордың тұжырымдары қылмыстық процестегі сот шешімдерінің сапасын қамтамасыз ету тетіктерін жетілдіруге бағытталған және олардың құқық қолдану тәжірибесінде пайдаланылу әлеуеті жоғары екендігін көрсетеді. Диссертациялық зерттеудің негізгі қорытындылары ғылыми талдау
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	

			нәтижелеріне, қолданыстағы заңнаманы зерделеуге, сот практикасын бағалауға және отандық әрі шетелдік тәжірибені салыстырмалы түрде зерттеуге негізделген. Осыған байланысты жұмыста жасалған тұжырымдар жеткілікті дәрежеде дәлелденген және ғылыми негізді болып табылады. Зерттеу нәтижелері қойылған мақсат пен міндеттерге толық сәйкес келеді, ал қорытындылар диссертацияның мазмұнымен логикалық байланыста баяндалған. Жалпы алғанда, диссертациялық жұмыс теориялық және практикалық маңызы бар, өзекті ғылыми мәселені шешуге арналған аяқталған ғылыми зерттеу ретінде оң бағалауға лайық.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куоолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертациялық зерттеуде тұжырымдалған негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан дәйектелген және теориялық талдау, сот практикасын талқылау, сондай-ақ отандық және шетелдік тәжірибені салыстырмалы зерделеу нәтижелерімен дәлелденген.

			Аталған қорытындылар қойылған зерттеу мақсаты мен міндеттерінен логикалық түрде туындап, диссертациялық жұмыстың мазмұнымен өзара үйлесім табады.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа;	Тұжырым 1: «Негізділік» пен «уәжділіктің» авторлық концептуалдық ажыратылуы. Диссертацияда қылмыстық сот актісінің негізділігі – дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен құқық нормасына сәйкестігі, ал уәжділігі – соттың қабылдаған шешімін логикалық, дәйекті түрде түсіндіру міндеті екені ғылыми тұрғыдан дәлелденіп, осы екі категорияға арналған өлшем-критерийлер алғаш рет жүйеленді. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия Тұжырым 2: Сот актілерін талдаудың 12 индикаторлы контент-талдау әдістемесі. Автор әзірлеген кодтау

		3) кең	схемасы (Қосымша А) NVivo/SPSS көмегімен 500 үкім-қаулыны (2019–2024) зерттеуге мүмкіндік берді; әдіс сот шешімдерінің сапасын сандық тұрғыда бағалауға жарамды әмбебап құрал ретінде ұсынылады. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия Тұжырым 3: Эмпириялық дерек арқылы анықталған жүйелік олқылықтар. Зерттеу нәтижесі бойынша бірінші сатыдағы істердің 37 %-ында қарсы уәждерге толық жауап берілмейтіні, апелляциялық сатыларда үкімдердің 18 %-ы дәл осы негізде бұзылатыны көрсетілді; өңірлік айырма (Қарағанды обл. – 24 % vs Алматы қ. – 11 %) статистикалық тұрғыда мәнді ($p < 0,05$). 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия
		4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	
		7.5 Мақалада дәлелденген бе?	
		1) ия;	
		2) жоқ	
		3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	

		Тұжырым 4: ҚПК-ге өзгерістер енгізу туралы заңнамалық ұсыныс. Қылмыстық-процестік кодекстің 31, 388, 395-397 баптарына «шешімнің уәжділігі» ұғымын және оны сақтамаудың процессуалдық салдарын енгізу жөніндегі нақты баптық редакция жобасы дайындалды; бұл түзетулер уәжсіз үкімдердің апелляциялық сүзгіден өте алмауын кепілдік етеді. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия Тұжырым 5: Сот актісінің модельдік құрылымы. IRAC тәсіліне бейімделген төрт бөлімді үлгі (Іс мән-жайы → Қолданылатын құқық → Дәлелдемелер мен қарсы уәждерді талдау → Қорытынды) ұсынылып, пилоттық сынақта уәжділік индексі 1,38-ден 1,71-ге өскені дәлелденді; үлгі Жоғарғы Соттың әдістемелік ұсынымына қосымша ретінде енгізілуге дайын. 7.1 дәлелденді
--	--	--

			7.2 жоқ 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия Тұжырым 6: Сот актілерінің сапасын мониторингтеу үшін КРІ-жүйе. «Уәжділік индексі», «Қарсы уәжге жауап көрсеткіші», «Апелляцияда күшінде қалу үлесі» сияқты метрикалардан тұратын бағалау матрицасы жасалды және Жоғарғы Сот жанынан сапаны сараптайтын тұрақты бөлімше құру ұсынылды. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия Тұжырым 7: Судьялар, прокурорлар және қорғаушыларға арналған құзыреттілік-негізді оқу стандарттары. Сот шешімін жазу техникасы, дәлелдемені бағалау, адам құқықтары, сот риторикасы енгізілген модульдер кешені әзірленді; тәлімгерлік (менторлық) институты мен CLE-ұпайлық жүйе
--	--	--	--

			арқылы үздіксіз кәсіби дамыту моделі ұсынылды. 7.1 дәлелденді 7.2 жоқ 7.3 ия 7.4 кең 7.5 ия
8.	Дәйектілік қағидаты.	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Зерттеу барысында қолданылған әдіснамалық тәсілдер ғылыми тұрғыдан негізделіп, диссертациялық жұмыста бірізді әрі айқын түрде сипатталған. Таңдап алынған әдістер зерттеудің мақсаты мен міндеттеріне сай келіп, алынған ғылыми нәтижелердің сенімділігі мен дәйектілігін қамтамасыз етеді.
	Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:	Диссертациялық жұмыстың нәтижелері қазіргі заманғы ғылыми зерттеу тәсілдерін, сонымен қатар деректерді өңдеу мен түсіндіруде компьютерлік технологияларды қолдану негізінде алынған. Мұндай әдістерді пайдалану алынған ғылыми тұжырымдардың объективтілігі мен сенімділік деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.
		1) ия;	
		2) жоқ.	

		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):	Теориялық тұжырымдар, айқындалған өзара байланыстар мен заңдылықтар сот практикасын зерттеу және эмпириялық материалдарды талдау нәтижесінде негізделіп, тиісті түрде расталған. Алынған ғылыми нәтижелер нақты фактілік деректермен өзара сәйкестігін көрсетеді.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	Диссертациялық зерттеуде тұжырымдалған негізгі ережелер мен маңызды қорытындылар беделді ғылыми дереккөздерге, нормативтік құқықтық актілерге және сот практикасы материалдарына жасалған сілтемелер арқылы негізделген, бұл жұмыстағы ғылыми дәлелділіктің жоғары деңгейін айғақтайды.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	Диссертациялық зерттеуде қолданылған дереккөздер базасы тақырыптың мазмұнын толық ашуға мүмкіндік береді және ғылыми зерттеу талаптарына сәйкес қалыптастырылған. Пайдаланылған әдебиеттер қатарында отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектері,

			қолданыстағы нормативтік құқықтық актілер, халықаралық құқықтық құжаттар, сондай-ақ ресми және ғылыми ақпарат көздері кеңінен қамтылған. Әдебиеттер тізімінің мазмұны зерттеу пәнінің теориялық және практикалық аспектілерін жан-жақты қарастыруға негіз болған. Автор зерттеу барысында тақырыпқа қатысты ғылыми көзқарастарды, заңнамалық базаны және құқық қолдану тәжірибесін қамтитын жеткілікті көлемдегі дереккөздерді пайдаланған, бұл жұмыстың ғылыми деңгейі мен ақпараттық қамтамасыз етілуінің жоғары екендігін көрсетеді.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар; 2) жоқ.	Диссертацияның теориялық маңызы елеулі, өйткені жүргізілген зерттеу қылмыстық процесс ғылымының дамуына ықпал етіп, сот шешімдерінің негізділігі мен уәжділігі мәселелері бойынша ғылыми ұғымдарды тереңдетеді, сондай-ақ аталған бағыттағы кейінгі ғылыми ізденістерге теориялық алғышарттар қалыптастырады.

		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:	Диссертациялық жұмыс айқын практикалық құндылыққа ие, ал алынған нәтижелерді сот практикасына енгізу, судьяларды даярлау және олардың біліктілігін арттыру жүйесінде, сонымен қатар заң жоғары оқу орындарының білім беру процесінде пайдалану мүмкіндігі жоғары.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма?	Автор әзірлеген практикалық ұсынымдар жаңашыл сипатымен ерекшеленіп, сот қызметін жетілдіруге бағытталған. Олар қолданбалы мәнге ие және құқық қолдану тәжірибесіне енгізуге жарамды.
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы:	Диссертацияның жазылу және ресімделу деңгейі жоғары. Зерттеу жұмысы диссертациялық еңбектерге қойылатын белгіленген талаптарға толық сәйкес орындалған.
		1) жоғары;	
		2) орташа;	
		3) орташадан төмен;	
		4) төмен.	
11.	Диссертацияға ескертулер	Диссертациялық жұмысқа қатысты ескертулер мен кемшіліктер жоқ.	Диссертациялық жұмысқа қатысты елеулі ескертулер мен кемшіліктер анықталған жоқ. Жұмысты жан-жақты ғылыми саралау барысында зерттеудің жоғары теориялық және тәжірибелік деңгейде орындалғаны байқалады. Автор зерттеу мәселесін

		жүйелі түрде талдап, ғылыми тұжырымдарды жеткілікті дәрежеде негіздей алған. Сонымен бірге, диссертациялық зерттеудің ғылыми-практикалық маңызын одан әрі арттыру мақсатында төмендегідей ұсыныстар беруге болады: 1. Шетелдік сот практикасына қатысты салыстырмалы талдауды кеңейту диссертацияның қолданбалы маңызын арттыра түсер еді. 2. Диссертациялық зерттеуде деректердің қайталанымдылығын, салыстырмалылығын және ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында кодтау кітабын (codebook) және есеп беру форматтарын унификациялау қажеттілігі жөніндегі ұсыныс ғылыми және практикалық тұрғыдан негізді болып табылады. Бұл ұсыныстар зерттеу нәтижелерін құқық қолдану практикасына тиімді енгізуге және сот қызметінің сапасын жүйелі түрде бағалауға мүмкіндік береді. Автор ұсынған индикаторлар мен критерийлерді апробациялау
--	--	--

			аясын кеңейту болашақ зерттеулер үшін пайдалы болар еді. Тұтастай алғанда, берілген ұсыныстар жұмыстың жекелеген аспектілерін одан әрі жетілдіруге бағытталған ұсынымдық сипатта ғана болып табылады және диссертацияның негізгі ғылыми нәтижелері мен қорытындыларының маңыздылығын төмендетпейді. Зерттеу жұмысы автордың ғылыми мәселені терең меңгергенін көрсетеді және қойылған ғылыми мақсаттарға толық сәйкес келеді. Диссертацияның нәтижелері теориялық әрі қолданбалы тұрғыдан маңызды болып табылады және болашақ ғылыми зерттеулерге негіз бола алады.
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми	Диссертациялық зерттеудің нәтижелері ізденушінің ғылыми қызметінің негізгі бағытымен өзара үйлесім тауып, оның жүйелі әрі мақсатты ғылыми ізденістерінің нәтижесі болып табылады. Жұмыста қарастырылған мәселелер автордың ұзақ уақыт бойы жүргізген ғылыми-зерттеу қызметінің заңды жалғасы ретінде көрініс тапқан. Диссертацияның негізгі ғылыми тұжырымдары мен нәтижелері ғылыми	

	рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	қауымдастық алдында кеңінен талқыланып, тиісті апробациядан өткен. Зерттеу нәтижелері білім беру бағдарламасы аясында жарияланған 14 ғылыми еңбекте көрініс тапқан. Атап айтқанда, олардың 2-еуі халықаралық деңгейде танылған Scopus дерекқорына енгізілген рецензияланатын ғылыми журналдарда, 4-еуі Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, ал 8-еуі халықаралық ғылыми-практикалық конференциялар материалдарының жинақтарында жарияланған. Жарияланған ғылыми еңбектердің саны мен сапасы зерттеу нәтижелерінің ғылыми құндылығын, олардың өзектілігін және кәсіби ғылыми ортада талқылаудан өткендігін көрсетеді. Бұл диссертацияда ұсынылған ғылыми тұжырымдар мен қорытындылардың жеткілікті дәрежеде апробацияланғанын және олардың сенімділігін растайды.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	«Қылмыстық процестегі сот шешімдерінің негізділігі және уәжділігі» атты тақырыптағы «6D030100 – Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін іздену үшін ұсынылған Абзалбекова Марал Тлеугабыловнаның диссертациялық жұмысы, ғылыми жұмыстарға қойылатын барлық талаптарға сәйкес келеді және диссертациялық зерттеудегі қорытындылар мен ұсыныстар теориялық және тәжірибелік негізді болып табылады. Жұмыс жоғары деңгейде жазылған. Сол себепті, оны «6D030100 – Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру үшін оң бағалауға негіз бар деп санауға болады.

Ресми рецензент:
Философия докторы (PhD),
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Заң факультетінің қауымдастырылған
профессоры

РАСТАЙМЫН:

Арын Айжан Арынқызы
 «Ал-Фараби атындағы ҚазҰУ Ғылыми кадрларды
 тәсірлеу басқармасының басшысы»

ЗАВЕРЯЮ

Назарбаев университетінің Ғылым және жоғары білім
 жүйесінің кадрларды тәсірлеу басқармасының басшысы

«16» 06 2026 ж.г.